

**Advies van het Europees Comité van de Regio's over een terrorismebestrijdingsagenda voor de EU:
anticiperen, voorkomen, beschermen en reageren**

(2022/C 61/05)

Rapporteur:	Karl VANLOUWE (BE/EA) Lid van een regionale vergadering: Vlaams Parlement
Referentiedocument:	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — Een terrorismebestrijdingsagenda voor de EU: anticiperen, voorkomen, beschermen en reageren COM(2020) 795 final

BELEIDSAANBEVELINGEN

HET EUROPEES COMITÉ VAN DE REGIO'S

Inleiding

1. verwelkomt de terrorismebestrijdingsagenda van de Commissie ⁽¹⁾, waarin de sleutelrol van lokale en regionale overheden wordt erkend, onder meer inzake preventie van radicalisering en bescherming van openbare ruimten;
2. is het eens met de Commissie dat het grensoverschrijdende karakter van terroristische netwerken een sterkere samenwerking vereist waarmee onze gemeenschappelijke waarden en normen, onze Europese manier van leven, en onze pluralistische samenleving beschermd en ondersteund worden;
3. wijst erop dat terrorismebestrijding kadert binnen veiligheidsbeleid, dat een gedeelde bevoegdheid is van de Unie en de lidstaten, waarbij de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de binnenlandse veiligheid de bevoegdheid van de lidstaten is conform het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie ⁽²⁾, en wijst in dit kader ook op de rol van regionale rechtshandavingsinstanties in bepaalde lidstaten;
4. wijst erop dat de inspiratie van terroristische aanslagen in de EU divers is en door Europol in vijf categorieën wordt verdeeld: jihadistisch terrorisme, links en anarchistisch terrorisme, rechts terrorisme, etno-nationalistisch en separatistisch terrorisme, en single-issue terrorisme, en wijst op het oprukkende fenomeen van de alleen handelende daders ⁽³⁾;
5. wijst erop dat de bewegingsvrijheid inperken door COVID-19-maatregelen terroristen bemoedigt in hun activiteiten, dat men helaas toch manieren vindt om dit te omzeilen, en dat er rekening moet worden gehouden met de sociaaleconomische impact van de pandemie die zorgt voor een bijkomend risico op radicalisering en een crisissituatie waarvan terroristen gebruik kunnen maken om hun doelstellingen en activiteiten verder te propageren ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾;

Anticiperen

Strategische inlichtingen en dreigingsanalyse

6. erkent in het kader van het grensoverschrijdende karakter van terroristische netwerken het vitale belang van het Inlichtingen- en situatiecentrum van de Europese Unie (EU-IntCEN) voor de interne veiligheid van de EU, en verwelkomt de oproep van de Commissie om tot een betere integratie van strategische inlichtingen te komen en het EU-IntCEN te blijven voorzien van kwalitatieve dreigingsanalyses aangeleverd door nationale veiligheids- en inlichtingendiensten alsook van de nodige middelen;

⁽¹⁾ COM(2020) 795 final.

⁽²⁾ Artikelen 4, 67 en 72 VWEU.

⁽³⁾ Europol (2020). European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2020.

⁽⁴⁾ Europol (2020). European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2020.

⁽⁵⁾ United Nations Security Council Counter-Terrorism Committee Executive Directorate (2020). The impact of the COVID-19 pandemic on terrorism, counter-terrorism and countering violent extremism.

Versterking van de capaciteit voor vroegtijdige opsporing

7. verwelkomt in het kader van het EU-veiligheidsonderzoek de capaciteitsverhoging voor vroegtijdige opsporing van potentiële terroristische dreigingen, en wijst hierbij op het belang van interoperabiliteit om informatie uit te wisselen;
8. steunt in het kader van de cyclus veiligheidsbeleid in het Horizon Europa-programma de verdere integratie van het onderzoekaspect, waarbij Europol ondersteuning kan bieden bij de identificatie van belangrijke onderzoeksthema's en de opstelling en uitvoering van relevante EU-kaderprogramma's;

Voorop blijven: de rol van nieuwe technologieën

9. erkent de opportuniteiten van nieuwe innovatieve technologieën zoals artificiële intelligentie en drones om terroristische dreigingen proactief op te sporen en bij te dragen aan de beveiliging van openbare ruimten; verwelkomt het engagement van de Commissie om projecten te financieren voor de ontwikkeling van nieuwe technologieën via de Stedenagenda voor de EU⁽⁶⁾, en roept op tot de uitwisseling van beste praktijken tussen overheden, industrie en experten;
10. wijst erop dat met nieuwe technologieën ook nieuwe bedreigingen ontstaan, en verwelkomt onder meer de plannen van de Commissie om potentieel kwaadaardige drones beter te kunnen opsporen, traceren en identificeren;
11. wijst erop dat er steeds, maar in het bijzonder bij nieuwe technologieën, naar een evenwicht moet worden gestreefd tussen enerzijds het recht op veiligheid en fysieke integriteit en anderzijds de andere fundamentele grondrechten en vrijheden; hierbij moeten "checks and balances" worden ingebouwd en moeten proportionaliteit en onafhankelijk rechterlijk toezicht voorop staan;

Voorkomen*Bestrijding van extremistische ideologieën online*

12. verwelkomt het engagement van de Commissie om in samenwerking met Europol, dat zijn bevoegde eenheid versterkt moet zien worden op het vlak van middelen en capaciteit, steun te verlenen aan de verdere uitvoering van het EU-crisisprotocol om een virale verspreiding van terroristische online-inhoud aan te pakken;
13. neemt akte van het engagement van de Commissie om de lijst van misdrijven op EU-niveau⁽⁷⁾ uit te breiden naar haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen en van haar voorstel tot wet inzake digitale diensten⁽⁸⁾; wijst op de noodzaak om hierbij rekening te houden met de juridische kaders in lidstaten, en wijst erop dat er steeds rekening moet worden gehouden met alle fundamentele grondrechten en vrijheden, inclusief het recht op vrijheid van meningsuiting;
14. benadrukt het belang van de verspreiding van alternatieve verhalen en tegengeluiden in de strijd tegen radicalisering, terrorisme en desinformatie, en verwelkomt het engagement van de Commissie om lidstaten te ondersteunen bij de ontwikkeling van deze strategische communicatie;

Lokale actoren ondersteunen voor meer veerkrachtige gemeenschappen

15. benadrukt zijn engagement om een actieve rol te blijven spelen in de strijd tegen radicalisering, en is ingenomen met de steun van de Commissie voor het netwerk voor voorlichting over radicalisering⁽⁹⁾ en voor het initiatief EU-steden tegen radicalisering⁽¹⁰⁾;
16. benadrukt, in het bijzonder inzake vroegdetectie van radicalisering, het belang van een multidisciplinaire aanpak in samenwerking met het middenveld; wijst op beste praktijken zoals lokale integrale veiligheidscellen waarbij lokale besturen, politiediensten, sociaalpreventieve organisaties, (niet-formele) onderwijsdiensten, religieuze consultants etc. samenzitten over de casusgerichte aanpak van geradicaliseerden⁽¹¹⁾; wijst in dit kader op het principe van het gedeeld beroepsgeheim, dat cruciaal is; roept op tot een uitwisseling van beste praktijken hieromtrent, en benadrukt dat hierbij rekening moet worden gehouden met de regelgeving in de lidstaten inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;

⁽⁶⁾ <https://futurium.ec.europa.eu/en/urban-agenda/security-public-spaces?language=nl>

⁽⁷⁾ Artikel 83, lid 1, VWEU.

⁽⁸⁾ COM(2020) 825 final.

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/networks/radicalisation-awareness-network-ran_en

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation_en

⁽¹¹⁾ https://preventie-radicalisering-polarisering.vlaanderen.be/sites/preventie-radicalisering-polarisering/files/leidraad_livc.pdf

17. herinnert eraan dat lokale en regionale overheden het meest direct worden geconfronteerd met de kansen en uitdagingen van integratie en verwacht bij uitstek op dat niveau ondersteuning van de Commissie om sociale cohesie te vrijwaren en versterken, onder meer via haar actieplan voor integratie en inclusie⁽¹²⁾;

Gevangenis, rehabilitatie en re-integratie

18. verwelkomt het engagement van de Commissie om meer in te zetten op de radicaliseringsproblematiek in gevangenis door deradicalisering, rehabilitatie en re-integratie van geradicaliseerde gevangenen; benadrukt de nood aan een integrale aanpak waarbij gevangenis personeel, sociale werkers, religieuze consulenten etc. gespecialiseerde opleidingen krijgen over hoe om te gaan met geradicaliseerde gevangenen en waarbij de begeleiding van geradicaliseerden niet stopt na hun detentie of deradicalisering, en wijst op het belang van uitwisseling van beste praktijken;

Consolidatie van kennis en ondersteuning

19. verwelkomt het engagement van de Commissie om steun te verlenen aan de verdere ontwikkeling van nationale netwerken met relevante actoren; kijkt uit naar de voorstellen tot oprichting van een EU-kenniscentrum voor de preventie van radicalisering waarin naast het delen van kennis en expertise ook het optimale gebruik van financieringsmogelijkheden in diverse EU-programma's moet worden gestimuleerd; wijst op de grote kennis en expertise die vandaag reeds bestaat bij lokale en regionale overheden⁽¹³⁾, en roept op om bevoegde regionale rechtshandhavinginstanties en inlichtingendiensten te betrekken bij de ontwikkeling van nationale netwerken met relevante actoren en het EU-kenniscentrum voor de preventie van radicalisering;

20. onderstreept ook het belang van het Fonds voor interne veiligheid (ISF) in de Europese strijd tegen terrorisme en wijst op de noodzaak om ervoor te zorgen dat het door de lidstaten beheerde deel van de middelen terecht komt bij alle nationale en regionale instanties met bevoegdheden op dit gebied;

Beschermen

Mensen beschermen in openbare ruimten

21. benadrukt de kwetsbaarheid van openbare ruimten voor terroristische aanslagen; verwelkomt het engagement van de Commissie om meer in te zetten op het principe van "beveiliging door ontwerp"; kijkt uit naar het virtueel architectuurboek van de Commissie om veiligheidsaspecten te integreren in het ontwerp van toekomstige en de renovatie van bestaande openbare ruimten, en wijst op het evenwicht dat moet worden gevonden tussen de beveiliging van openbare ruimten en de openheid, leefbaarheid en toegankelijkheid van diezelfde ruimten;

22. erkent de hoge symbolische waarde van gebedshuizen waardoor deze vaak het doelwit zijn van terroristen, en kijkt uit naar de projecten die de Commissie in samenwerking met lidstaten wil ondersteunen ter verbetering van hun fysieke bescherming waarbij opnieuw het evenwicht moet worden gevonden met openheid, leefbaarheid en toegankelijkheid;

Steden als ruggengraat van de openbare veiligheid

23. verwelkomt de voorstellen van de Commissie met betrekking tot de EU-beloofte inzake stedelijke veiligheid en veerkracht en het nieuwe initiatief Steden tegen radicalisering en terrorisme, en roept op om te werken via het onestopshop-beginsel zodat er één centraal aanspreekpunt is;

24. verzoekt de Commissie om in de EU-beloofte inzake stedelijke veiligheid en veerkracht het Comité van de Regio's op te nemen als volwaardige partner en steeds te consulteren in relevante voorstellen;

25. benadrukt dat ook middelen van het EU-cohesiebeleid kunnen worden gebruikt om radicalisering te voorkomen en openbare infrastructuur op te waarderen via investeringen gericht op sociale cohesie, integratie en veerkracht;

⁽¹²⁾ COM(2020) 758 final.

⁽¹³⁾ Vlaams Parlement (2015). Stuk 366 (2014-2015) — Nr. 3 en Vlaamse regering (2017). Vlaams Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering.

Kritieke infrastructuur veerkrachtiger maken

26. benadrukt het risico dat kritieke infrastructuur loopt als terroristisch doelwit; wijst op het belang van rapportering van cyberincidenten in het kader van wetgeving inzake beveiliging van netwerk- en informatiesystemen⁽¹⁴⁾, en kijkt uit naar de voorstellen van de Commissie om de veerkracht van exploitanten te vergroten en de veiligheid te versterken tegen fysieke en digitale risico's;

27. acht het een goede zaak dat de voorgestelde richtlijn over de veerkracht van kritieke infrastructuur⁽¹⁵⁾ een veel ruimer toepassingsgebied heeft gekregen en nu de sectoren energie, vervoer, volksgezondheid, drinkwater, afvalwater, digitale dienstverlening, openbaar bestuur en ruimtevaart omvat. Het verzoekt de Europese Commissie eens te meer⁽¹⁶⁾ om een verdere uitbreiding van deze sectoren met distributieketens van essentiële goederen in overweging te nemen;

Beveiliging van de grenzen

28. herinnert eraan dat het vrije verkeer van personen binnen de EU onlosmakelijk verbonden moet zijn met een gedegen buitengrensbewaking; is het eens met de Commissie dat er meer moet worden gedaan om tot een performant grensbeheersysteem te komen met als doel om alle reizigers aan de buitengrenzen systematisch te controleren zodat wie van terrorisme verdacht wordt opgespoord wordt en toegang tot de EU ontzegd, en kijkt uit naar de voorstellen van de Commissie inzake een nieuwe Schengenstrategie;

29. erkent de noodzaak om te komen tot interoperabiliteit tussen en een snelle en volledige uitvoering van het inreis-uitreisstelsel (EES)⁽¹⁷⁾, het Europees systeem voor reisinformatie en -autorisatie (Etias)⁽¹⁸⁾ en het Europees informatiesysteem inzake veroordelingen van derdelanders en staatlozen (Ecris-TCN)⁽¹⁹⁾;

30. erkent in het kader van de nieuwe verordeningen inzake het Schengeninformatiesysteem (SIS)⁽²⁰⁾ de noodzaak om het geautomatiseerd systeem voor de identificatie van vingerafdrukken (AFIS) te implementeren en informatie over buitenlandse terroristische strijders die wordt verstrekt door betrouwbare derde landen op te nemen in het SIS;

Terroristen de middelen ontnemen om aan te vallen

31. erkent de dreiging die uitgaat van zelfgemaakte explosieven; ondersteunt de oproep van de Commissie om de wetgeving inzake precursoren voor explosieven volledig uit te voeren en te handhaven⁽²¹⁾, en benadrukt het belang van regelmatige evaluatie en actualisering van deze wetgeving;

Reageren

Europol en zijn Europees Centrum voor terrorismebestrijding (ECTC) zijn essentieel voor het optreden van de EU op het gebied van terrorismebestrijding.

32. erkent de cruciale rol van Europol en zijn Europees Centrum voor terrorismebestrijding (ECTC), wijst op de noodzaak van bijkomende middelen, en verwelkomt het engagement van de Commissie⁽²²⁾ om het mandaat van Europol te versterken, waarbij Europol in staat moet zijn om doeltreffend samen te werken met particuliere partijen, om nationale strafrechtelijke onderzoeken naar terrorisme te ondersteunen inzake verwerking en analyse van big data, en om op het vlak van onderzoek en innovatie zijn expertise in te zetten;

Samenwerking tussen handhavingsinstanties

33. benadrukt de noodzaak van grens- en sectoroverschrijdende samenwerking in de strijd tegen terreur; pleit voor een sterke samenwerking tussen regionale en nationale rechtshandavingsinstanties en Europol; wijst op de meerwaarde van relevante opleidingen van Cepol⁽²³⁾; kijkt uit naar het voorstel van de Commissie inzake een EU-code voor politieke samenwerking en verzoekt haar hierbij om rekening te houden met de decentrale structuur van bepaalde lidstaten op vlak van veiligheidsbeleid; verwelkomt het engagement van de Commissie om het Atlas-netwerk van speciale interventie-eenheden⁽²⁴⁾ te blijven ondersteunen en te waarborgen, en roept op om mogelijkheden inzake "pooling and sharing" te onderzoeken;

⁽¹⁴⁾ Richtlijn (EU) 2016/1148.

⁽¹⁵⁾ COM(2020) 829 final

⁽¹⁶⁾ CvdR-advies over de veerkracht van kritieke entiteiten, NAT-VII/017.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Sis-li>

⁽¹⁸⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Etias>

⁽¹⁹⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Ecris-Tcn>

⁽²⁰⁾ Verordening (EU) 2018/1860, Verordening (EU) 2018/1861 en Verordening (EU) 2018/1862.

⁽²¹⁾ Verordening (EU) 2019/1148.

⁽²²⁾ COM(2020) 796 final.

⁽²³⁾ <https://www.cepol.europa.eu/education-training/what-we-teach/counter-terrorism>

⁽²⁴⁾ Besluit 2008/617/JBZ.

Een betere informatie-uitwisseling

34. erkent de noodzaak van een sterkere coördinatie, samenwerking en informatie-uitwisseling tussen lokale en regionale overheden, lidstaten, politie, justitie, veiligheids- en inlichtingendiensten onderling alsook met relevante Europese agentschappen; wijst op beste praktijken waarin gebruik wordt gemaakt van multidisciplinaire taskforces, werkgroepen en veiligheidscellen op lokaal, regionaal en nationaal niveau ⁽²⁵⁾; kijkt uit naar de voorstellen van de Commissie om te komen tot een efficiënt mechanisme voor informatie-uitwisseling inzake terrorismebestrijding, en benadrukt het belang van discretie en wederzijds vertrouwen;

35. erkent de noodzaak van betere uitwisseling van DNA-profielen, vinger- en handpalmafdrukken, en gegevens uit nationale kentekenregisters tussen lidstaten die voldoet aan de operationele behoeften van rechtshandhavingsinstanties en aan het EU-rechtskader voor gegevensbescherming, en kijkt uit naar de voorstellen van de Commissie tot herziening, actualisering en uitbreiding van de Prüm-besluiten ⁽²⁶⁾;

Ondersteuning van onderzoek en vervolging

36. erkent dat informatieversluting niet enkel een belangrijk instrument is voor de bescherming van cyberveiligheid en grondrechten maar ook misbruikt wordt door terroristen, en kijkt uit naar de door de Commissie voorgestelde samenwerking met lidstaten om oplossingen te identificeren voor rechtmatige toegang tot deze gegevens conform onze fundamentele grondrechten en vrijheden en het EU-rechtskader voor gegevensbescherming;

37. erkent in het kader van de identificatie, opsporing en vervolging van teruggekeerde buitenlandse terroristische strijders de noodzaak en de complexiteit van het verzamelen van bewijsmateriaal en slagveldgegevens; kijkt uit naar de initiatieven van de Commissie om lidstaten hierin te ondersteunen, en verwelkomt het engagement van de Commissie om de samenwerking met derde landen te versterken;

Betere ondersteuning voor terrorismeslachtoffers

38. benadrukt de enorme impact van terroristische aanslagen op slachtoffers, en wijst erop dat slachtofferhulp gebaseerd moet zijn op erkenning, herdenking, berechtiging en waarheidsvinding;

39. benadrukt de noodzaak om slachtoffers te ontzorgen, en wijst op de goede praktijk van een case-management-systeem met coaches waarbij slachtoffers individueel worden begeleid op administratief en emotioneel vlak;

40. benadrukt de meerwaarde van het proefproject EU-kenniscentrum voor slachtoffers van terrorisme ⁽²⁷⁾; pleit ervoor om dit na 2021 verder te zetten en uit te breiden zodat er nog meer praktisch werk op het terrein kan worden verwezenlijkt, en roept op tot een sterke samenwerking met het toekomstig EU-kenniscentrum voor de preventie van radicalisering, maar om niet over te gaan tot een integratie van beide;

41. verwelkomt het engagement van de Commissie om na te gaan hoe de toegang van slachtoffers tot schadeloosstelling kan worden verbeterd, ook met betrekking tot terrorismeslachtoffers in grensoverschrijdende situaties die ingezetenen zijn van een andere lidstaat dan die waar de terroristische aanslag heeft plaatsgevonden, en vraagt systemen zoals een garantiefonds voor slachtoffers van terrorisme te onderzoeken.

Brussel, 12 oktober 2021.

De voorzitter
van het Europees Comité van de Regio's
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽²⁵⁾ https://www.besafe.be/sites/default/files/2019-06/planr_en.pdf

⁽²⁶⁾ Besluit 2008/615/JBZ en Besluit 2008/616/JBZ.

⁽²⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-centre-expertise-victims-terrorism_nl